

Nuorttanaste

»Gæca dam Ibmel labba,
gutte mailme suddo guodda!«

»Son dagai rafhe su ruosa
varai bokte.«

No. 4

9ad jakkegærdde.

Nuorttanaste maksu ovta kruvna jakkoda-
gast, bladde dinggujuvvu juokke poasta-
rappe lutte.

28ad Februar 1907.

»Nuorttanaste« olgusboatta guovte gærde
manost — dam 15ad ja dam 30ad bæive
juokke manost.

Sirddem ja oudast mannam.

»Sarno Israel manaidi, vai si
sirddajek.« 2 Mos. 14, 15.

Mi buokak læp lokkam Israel
manai sirdema birra Egyptena slavavuođast erit. Mi læp lokkam sin vai-
valaš jottem birra mæce eada, doarra-
dallujuvvum Farao soattevægast, das-
sači go si bissanegje Ruksis mæra
gaddai. Dalle sarnoi Moses Hærrai ja
jærai, maid son galgai dakkat, ja Hær-
ra vastedi, atte son galgai cælkket Is-
rael manaidi, atte si galgge

oudast mannat.

Israel læ mænga dafhost okta
vuogas govva olmui ala dabalažat
min aigege ja erinoamašet kristalažai
ala.

I.

Nuftgo Israel Egyptenest eli sla-
vavuođast Farao lossa gæssaga vuol-
de, nuft elek olmuk minge aige sud-
do slavavuođa vuolde. Muttomak elek
jugišvuođa slavavuođa siste. Buolle-
vidne sin goareda sikke rumašlažat ja
vuoinalažat. Muttomak fast læk ma-
monšlavak. Rutta — obmudak, duš-
še dam guokta dinga maŋŋai gæccek
si ja vajaldattet dam Jesusa gæcald-
ga: »Mi avkid læ dast olmui, jos
son vuotta obba mailme, mutto va-
hagatta su sielost?« Muttom ærak fast
læk valljim æra suddo vugid, man
vuolde si læk slavak. Buokaidi daidi
slavaidi cælkka Hærra su sanes ja
sadnedoalvoides bokte: »Mannek ol-
gus, sirddajeket!«

II.

Kanaan.

Nuftgo Ibmel Israel albmugi læi
mæredam Kanaan, ovta ædnami, mi

govdoi mielkest ja honnegest, nuft læ
buok olmuidi mæreduvvum okta ol-
les bestujuine Kanaan; ja nuftgo Ib-
mel Israel albmugi bajasčuozžaldatti
ovta oudastolbma — ovta almugdoalv-
vo, gutte galgai laiddet sin slavavuo-
đast friavutti, nuft læ son saddim Je-
susa mailmai doalvvom diti ovta sla-
vavuođast ælle sokkagodde olgus dam
agalaš friavutti. Okta hærvvas ja bu-
ristsivdnevuvvum Kanaan gavdnu diev-
va armost ja buoredokkalašvuođast
juokke olmui, gutte min suddost
sevnujodattuvvum ædnam alde assa,
ja buokaidi cælkka Hærra: »Mannek
olpus, sirddajeket dam Kanaani!«

III.

Dat Kanaan vuittujuvvui aive-
stassi soađe bokte. Nuft læ maidai
minguim. Jos mi galggap vuoitte
bestujume Kanaan, maid Ibmel min
varast læ asatam, de ferttep mi læt
gærggadak gillat ja soattat dam ou-
dast. Ibmel lifči galle sattam, jos son
dam lifči dattom, buktet Kanaan al-
bmugi, daihe albmuga Kanaani oud-
dal; mutto son celki: »Sirddajeket E-
gyptenest olpus, čuvvuk Mosesa, sot-
tek vehaš Kanaan oudast.«

Jos di, mu ustebidam, vieljaidam
ja oabaidam, Kanaan aiggobetet juk-
sat, de di ferttibetet:

- Sirddet erit buok suddost.
- Oskot dam russinavllijuvvum Hær-
ra Jesus Kristus ala ja
- Viggat ærai ožudet Ibmeli.

Gæca, dat læ gæidno Kanaani.
Boađe Ibmel lusa rokkadusain. Osko,
atte Ibmel su armostes bæsta du, —
ja soađa dasto Hærra famost mailme
bestujume oudast.

Don siello læk ila gukka juo
læmaš olgobælde Ibmela særvvevuođa,
daihe daidak don læt okta guoktelaš
okta bælevaimod loikka kristalašvuo-

đa dovdastægje. Mutto maidnujuvvum
lekus Ibmel. Bestujubme læ dudnji
oažžomest dagga dam boddost juo.

IV.

Hettitusak.

Dallanagæ go Israel jurdašisgođi olgus-
vuolget Egyptenest Kanaani, de het-
titusak oudi boattegotte; — ja nuft
farga go siello aiggo Jesusa čuovvo-
goattet de bottek ollo vaddesvuođak ja
hettitusak su oudi. Juoga læ juok-
kehažas, mast son fertte eritsirddet, ja
dat dovddo garasen oažžai ja varri.

Davja gullap mi olmuid cælk-
kemen: »Mon galle dagašim jorgga-
lusa; mutto mailbme læ mu gæino
alde. Mu harjanæmek suddolaš din-
gaidi hettijek mu. Bærgalak i suova,
atte mon alme guvllui algam vagjolet,
son hette mu soattagoattemest Jesus
oudast.

Nu dat læ galle. Bærgalak i
suovaši ovtage audogassan šaddat. Son
sidaši buokaid helveti, damditi bigja
son hettitusai oskolaža gæino ala.

Israel manaiguim manai burist.
Si vagjolegje ilolažat ja avoin vaimost
oudast guvllui gidda dassači go si
čužžu ruksis mæra gaddest. Dat læi
okta stuora hettitus sin gæino alde; ja
gi kristalažai i læk dovddam hettitu-
said? Farao vækka læi Israel maŋest,
ja Moses čuožoi dast vuorradusast ja
šuki Hærrai. Mutto Hærra vastedi:
»Manne čuorvok don, Moses? Sarno
Israel manaidi vai si sirddajek.« Vad-
desvuođak æi galggam hettet Israel
manai oudastmannama. Don, min aige
Israel; don, gæn Hærra læ ravkkam
Egyptenes doalvvom varas dam loppe-
duvvum Kanaani. Gula, maid mon
dudnji cælkam! Farao boatta su va-
šalaš vægaines du maŋest. Gula moft
dat vækka garroda ja vuordno dam
ala, atte dat galgga du doalvvot ruok-

tot suddo fanggavutti fast. Gæca olgiš baellai dobbe læk ollo varek du gæino alde, gurot bæde læk maidai varek ja oudabælde dam sæmma. Mutto gæcas bajas don vuoinalaš Israel; dobbe læ okta gietta — dam buokvægalaža gietta — mi nagada du bajedet buok hettitusa varid bagjel, ja mi vuoto matta addet buok vašalažai bagjel, go don fal dagak nuftgo Moses rokkadalak Hærrai du hæðestad.

Olbmuk nimmurek.

Israel manak nimmuregje Moses vuostai. Nuft dakkek ædnagak maidai minge aige, go i mana aido nuftgo si sidašegje. Moses celki nimmuregjidi: »Allet bala, divvot ječaidædek ouddan ja geččet Hærra bæstem! Harra galga soattat din ondast ja di galggabetet orrot jaska.« Ja de vagjoli Israel Ruksismæra čaci čađa; mutto Farao soattevækka havdes gavnai dan mæra bodnest.

Mu ustebidam, di buokak, gæi gitti dat bladde joavdaš, jos di nuftgo Israel sirdadajeket ja ouddan vuolggabetet erit mailne ja bærgalaga mænoin, de di galggabetet vuoitte. Don guite oainak nuft ollo hettitusaid du oudast ja nuft ollo vaddesvuodaid, jos don Hærra goččom mielde sirdak laga-buidi Jesusa ja alme, de vuoitto galga læt du bælest.

Gost læk navllemærkak?

Okta boares muittalus læ muttom munke birra. Muttom ija bođi su ladjni okta čabbat bivtastuvvum olmai, gæn gieđain legje manga mavsolaš gædge.

»Gi læk don?« jœrai munkke.

»Mon læm Kristus,« vastedi dat amas olmai daggar jienain, mi galle i sulastattam Kristusi, gutte ješ læ celkkam: »Mon læm logje ja vuollegas vaimostam.«

Munkke gæcai ovta aige dam goaves olbma ala ja jærrali dasto:

»Gost læk navllemærkak?«

Betolaš šovkodi, go son dam gacaldaga oažoi ja batari erit.

Okta jiedna læ, mi aigi čađa ja alelassi fillijægje ja bætte famoin læ čurvvum: »Gæca, dabe læ Kristus, daihe gæca **dobbe** læ Kristus.« Manemus aigi vuostai aiggo dat jiedna čuogjat vel æmbo fillijægje. Vela dak valljijuvvumakge bottek stuora vaddesvuodaidi dam čabba, mutto almaken

nuft hirmos jiena bokte. Juokke aige kristalažaidi læ addujuvvum okta varritus dam jiena vuostai aldest Kristusest, ja dat varritus čuogja navt: »Allet osko sigjidil!«

»Vieljačidam, allet osko juokke vuigri!« celkka apostal Johannes, mutto goččaleket sin, lækgo si Ibmelest.

Sida oaidnet navllemærkaid!

Ale vajaldatte Hærra buorre dagoid.

Muttom bæggalmas bisma Engelandast, Hutton, orosti okti fakkistaga go læi jottemen. Son njejai vuolas su vavnostes ja manai sierranassi Hærra gittet. Go son ruoktot bođi jœrai okta su skipparin sust, gost son læi læmaš.

Bisma vastedi: »Go mon legjim bas gandaš ja legjim sikke gabmagi ja suokoitaga, vazzim mon muttom čoaska čakčabæive daggo mædda. Okta gussa, mi gukka læi livvadam ædnam alde likai, ja mon legjim dalle ilost go ožžom liegadet julgidam gusa livvadam sajest. Dat buorredakko læi, mi bođi mu muittoi, ja mon legjim Hærra dam oudast gittemen.«

100 fiskara duššam.

Petersborgast Ruošædnam oaiivvegavpugest muittaluvvu, atte ollo fiskarak legje jienaj alde Fredrikshavnast bivdemen. Okta stuora jiegnabitta luovvani, ja arvo mielde 100 fiskara dušše daggo bokte. 7 daina gavdnujegje gaddai rievddam likan.

„Nuorttanaste“

čalle ja olgusadde

læ dal vuolggeimen jottet fast Sameædnami. Su arvvalus læ vuost čađamannat Guovddagæino ja Garašjoga gielda ja dasto mai manost fidnat muttom fiskoværain.

»Nuorttanaste« čalle ja olgusdoimatægje dam bodda læ Ovla Andras Lavvonjargast, Tanast. Muttom jottembrævak ja færa maid smavva dinguaid, dapatusai j. n. v. galle sadde olgusadde blađđai.

Lifči buorre, jos Sabmelažak viššalæbbot čalašegje »Nuorttanastai« Muittal don lokke, jos mikkege dapatuva du baikest.

Dingo „Nuorttanaste!“

Diedetæbme.

(Sisasaddijuvvum Sami blađidi Ruotarikast.)

Dam jage šaddek muttom Ruotalaš ja Franskalaš oappam olbmak suoggardet bajeb aimo-lanjai dilalašvuodaid, bæssam diti diettet, guđe guovlost bieggak bottek dobbe bagjen, man galmas læ dobbe j. n. v. Dam diti šaddek soames have luoittet aibmaballonšgaid*) girddet Kiirunast Ruota-Sameædnamast. Dai aibmaballonšgai mielde čuvvuk smava mašinak, mak mittetek galmasvuoda j. n. v. ja læk unna fæddelittača daihe kasa siste.

Go aimo-ballonšga læ girddam nu gukka, go dam famok bistek, muttom manga mila, de dat gæca ædnami, oktan kasaines ja mašinaines. Gutte daggar kasa gavdna, son daggo bokte bivdujuvvu læt nu buorre atte doalvvot dam lagamuš poastakontori, gost dat šadde saddijuvvut dam adressa mielde, mi læ kasa ala čalluvvum, rekommanderijuvvum pakkan, vitta nubbe lokkai kruvna (ja portomavso) poaste-opkravain (dat læ: poasta sisagaibbedä daid ruđaid, gosa pakka saddijuvvu.) Muttom beivi geččest dat olmuš, gutte doalvvo paka posti, dam sæmma poastakontorast oažžo dam 15 kruvna oktan portomavsoin, balkkan vaivestes. Mutto de i oažo biledet kasa, mutto fertte dam doalvvot posti ravastkættai ja billedkættai. Dai smavva mašinaiguin, mak læk kasa siste, dat olmuš ješ i sate maidege dakkat, ige dai oudast oažo maidege haddid, jos nubbai daid vuovdda. Dam diti dat læ buoremus, atte son doalvvo paka posti ravastkættajen. Aimo-ballonšga son ješ oažžo oabmenes valddet.

Olggoædnamin læk oappam olbmak hui davja dam lakai luoittam aibmaballonšgaid mašinaiguin, ja gosi alelassi læk mašinak ruoktot boattam. Dabe Sami rikast, gost læk nu aibas unnan olbmuk, læ sagga vaddasæbbo daid mašinaid gavdnat. Danditi bivdujuvvujek buokak, atte jos aibmaballonšga oidnu gæččamen, occašegje, goal gosa dat læ ædnami boattam, ja de dolvušegje dam kassa posti dam balka oudast, man birra dast læ muittaluvvum.

H. H. Hildebrandsson.

Professor Uppsalast.

Januar manost 1907.

*) Ruota-Samegilli.

Tana-brævva.

Hr. redaktøra!

Gukke læ aige dam rajest go mon læm saddim »Nuorttanastai« mu mañemus bræva. Sivvan dasa læmaš dilitesvuotta ja soames æra hettetusak, maid dast im satte namatet.

Mi mu dam have bijai čalestet moadde sane, læ dat politikka, mi dam mañemus aige læ fievreduvvum »Sagai Muittalægje« mielde. Ædnagak læk čallam sin oaivelid ješ guđege lakai ja arvvalam dam ja duom politika birra. Dak čallek læk ænašak rabmom socialista-politika. Mu mielast orro læme nuft, atte ædnagak æi adde maid si čallek politika aši birra. Mon læm maidai okta daina, gutte læm čuvvom vebaš politika ašid 12 jage; mutto mon im satte ramedet ja alidet maidege politika partiaid dai he servid nuftgo dal læ maidnujuvvum »Sagai Muittalægje« bokte socialistai særvve.

Mon læm oaidnam dam 12 jagest, atte juokke politika særvve ramede ješječas ja oudal valga loppida valljijægjidi buok burid, ja atte si aigguk duom ja dam aše buoredet; mutto mi oaidnep, atte ædnag lobek æi gullu gostge, go si læk stuoradiggai bæssam. Soames Samek čallek, atte dušše socialistak barggek smava olbmui avke stuoradiggest; de ferttim jøerrat: »Maid bargga min venstre ja samlingsparti (olgiš bælle) stuoradiggest? Joavdelassan go si čokkajek dobbe?« Socialistak gal muittalek, atte sikke venstre ja samlingsparti bargaba dušše golatam varas stata ruđaid; mutto buok mi stuoradiggest barggujuvvu avkken riki, læ socialistai barggo. Daggar muittalusaid mon im gulddal, dastgo dat æi læk vuoiggadlaža. Min stuoradiggest čokkajek venstre ja samlingsparti olbmak, guđek barggek angervuodain fiskari ja barggo-olbmui avke, ja almaken æi ramiduvvu si nuftgo socialistak. Socialistak muittalek, atte venstreparti i arvvam njæiddet Michelsens radđitusa, dušše si stemmijegje dam vuosta. Min venstreparti, mi læ gievramus parti dalaš stuoradiggest, lifči ožžom rakadet odđa radđitusa; mutto venstre dokketi Michelsen ain radđetus schefan, go si ditte, atte Michelsen læi dat olmai, gutte fievredi

Norga likkolažat dam vaddes jage 1905 čađa, oažžoi min frian ja alma varragolggatusataga besti min Ruotarika noadest erit. Damditi oskeldegje venstreolbmak radđetusa ain Michelsen gitti. Socialistak laittek Michelsen radđetusa ja vavjek, atte stata golatusak læk stuorra ja atte duollo læ lassanam; mutto æi si čilgge manditi duollo lassani. Mi muittet, atte friavuodabarggo 1905 mavsi 10 mill. kruvna. Arvvedæmest læi, a te dak ruđak ferttjegje ruoktot boattet. Buok mi dam ferttep makset, mutto maid olmuš i adde friavuoda oudast.

H. I. Olsen Lagesvuonast čalla 13 januar »Sagai Muittalægjai«, man bokte songe aleda socialista politika ja muittala dam likko birra, go N.-Finmarko stuoradiggeolmai gulla socialistai særvvai. Mon im satte dam likko arvvedet ja ramedet. Min stuoradiggeolmai satta læt buorre ja barggo-olbmui bæle bargge nuftgo rameduvvu; mutto igo min stuoradiggeolmai sattaši barggat min avke, vaiko son lifči samlings-daihe venstre olmai.

H. I. Olsen muittala, atte Saba dal juo læ barggam nu ollo Finmarkoi avkken go Opdahl dam 3 jagest maid son læi dobbe. Mutto ikgo lifči nu buorre, atte čajetak mudnji daid oasalašvuodaid maid Finmarko læ ožžom Saba bokte, maid mon im læk ožžom diettet vaiko čuovom stuoradigge bargo blađid bokte. Mon Saba im dovda persovnalažat; mutto dađemielde go mon læm lokkam su birra, de galgga son læt jiermalaš olmai ja son oažžo gaskai rameduvut, mutto bagjelmaš ramadus i dugjo goassege burid.

»Nuorttanaste« 30ad november nummarest čali okta Nuortta-Finmarko Sabmelaš »likkotes stuoradiggevalljim« birra. Dat čala læ buktam Same albmug ala davda ja gillamušaid. Buokak guđek læk čallam dam aše birra, læk læmaš dom olbma vuostai, ja læk garra duomo gačatam su ala, go son čali dam lakai. Mon im arvved moft dat čala galgai daggar davda buktet, vaiko mon im sate cækket moft dat namatuvvum čalle, atte mi læp likkotæme gæina læ socialista stuoradiggest, ja imge dieđe šaddapgo mi gattat 1906 valga, de almaken im læk buocas dam čallaga diti. Dam čalle oaivvel i mu mielast læm, atte njæiddet ja vuoledet

Saba persovna; mutto son i dokkitam su politika gæino, ja su čala læi vuodđoduvvum dušše socialistai vuostai. Nuortta-Sameædnam Sabmelaš i orrom mu mielast Saba daina laittemen go son læi Sabmelaš, ja ige son daggo sate Saba laittet; dastgo dat i læk laittem ašše. Mutto mu mielast orro dat læmen dušše, atte daggo bokte bæloštet Saba, dastgo jos son lifči venstre daihe samlings olmai, de son ožžui sæmma lakai laittusa socialistain. Jos min stuoradiggeolmai dam mađe kritika i gierda, ja jos son ječas i dast sate čoavddet, de son i læk dat buorre ja gelbolaš olmai gænen mi su læp adnam. I læk oktage olmai stuoradiggest, gæn olbmuk æi laite, de manditi vuorddep mi atte min olmai galgga bæssat laittusataga vaiko son lifči man buorre? Mon læm gukkeb aige juo čuvvom socialpolitika; mutto mon læm alo oaidnam atte sist læ dat vuoigña, atte laittet venstre ja samlingspartia olbmuid vaiko dak lifče man buore ja bajedet buok socialpartiad, vaiko lifče si man fuone, go si dušše læk socialistak, de si dokkijek vaiko manen. Vesta-Finmarko valgga mannam gæse læi maidai migjidi buorre oudamærkan dam ala. Pappa Eriksen, gutte galgaši læt barggeolbmai bæle laiti min fiskara Jakob Andersen ja goččudi su jallan ja vaiko maina lagin viggai su soarddet ja ravvi, atte æi eisege galga šat su valljit go son diedostge i læm socialista. Dam sagjai go son gutte læ nuft goččujuvvum barggeolbmai bælle, galgai væketet fiskara ja čiekkat su hægjovuodaid, de son juokke lakai bargai su vuostai. Tromsa amta olbmak Lind Johansen ja Foshaug æba gal læk mendo favdnadak; mutto go soai læva Eriksen ja Nissen goččostagak, de gal i sodno birra gullu laitus. Jakob Andersen læ fiskar ja gulla venstre partiai, mutto almaken son læ ja bargga angeret su valgakredsast avke ja i læk vela vajaldattam min Nuortta-Finmarko, nuft atte gavdnu ain olgobælde socialista parti olbmui gutte oudeda min avke. Jos Saba bargga dam mađe buore go Jakob Andersen læ barggam de mon ferttim cækket, atte duodai læ Finmarko amta burist repæsentierjuvvum. Mon doavvom atte Saba læ olmai mutto jos su birra boatta kritika de i dat læk min darbašlaš dam birra arvotuššat. Juokkehaš fertte vastedet ječas

oudast, nuft fertte maidai Saba ječas oudast vastedet.

Ollu lifči dam birra cælkket; mutto divtam dam have. Allop alge ramedet daihe laittet Saba dastgo dat læ ain appar arrad.

Lavvonjargast 20ad februar 1907.

Henr. A. Henriksen.

Lofotast

gullu dal læme buorre bivddo; mutto dobbege læk dalkek hæjo, nuft atte olbmuk æi balle bivddet. Loddoo læk søktedampak alggam suvddet Finmarkost, mutto dat galle gartta divrasen fiskar rieboidi. Loddoo lokkek dal boattam mietta Finmarko. Daida dobbe šaddat buorre loddoguolle-bivddo dam giða. Buorre lifči gal Sameædnam assidi sikke vuonain ja fiskoværain, jos šaddaši buorre giððabivddo.

Falesbivdde damppa duššam.

Okta falesbivdde damppa, man namma læ »Fin« Kistniaiast læ duššam matke alde Newfoundlandast Kobi, Kaptæina ja 3 olbma ocaluvvujek. dat damppa manai coakkas ala.

»Fin« læi 3 jage boares ja galgai vuvdujuvvut muttom japanalaš gavppeolbmain.

Alta doavter,

Konrad Haug

læ dæivvamest Guovddagæino girkkobaikest vuostarga dam 8ad ja mañebarga dam 9ad april. Vejolaš læ, atte maidai læ dobbe dam 2be, 6ad ja 10ad april.

Mailmehistoria.

(Lasse oundeb nummari).

Grækalažai ænam.

Sullost sulloi botte Fønikalažak rasta Grækalažai ædnami. Dobbe læi soakke ja dobbe læi aikka, ja manga cera lagan muorrasortta gavdnuu dobbe, mast skipadimbarak matte ožžujuvvut. Dobbe læi maidai væikke, silbba ja ruovdde. Ja buok dam, maid ænam suiti, halidegje Fønikalažat oazžot. Si æi sattam skipai ja vadnasi sisa valddet buok, masa sist hallo læi. Malma ferttijegje si valddet varin, ja dam koansta matte si; mutto dasa darbašuvvui aigge. Si darbašegje stuoreb olmuš vœke go ovta skipa mandskape, ja skipak æi sat-

tam vuorddet. Si ferttijegje rakadet asambaikid ja gavppebaikid Grækalažai ædnami. Sikke hirsaid ja malma ferttijegje si guoddet mærragaddai; damditi šaddai vuovdde euppjuvvut, ja balgak rakaduvvujegje, ja maidai rakaduvvujegje smava javrek daihe laddok daidi baikedi, gost jæggeænam læi. Dam lakai šadde Fønikalažak oapatet Grækalažaidi sikke mœrra- ja gaddebargo, oazžop mi dagjat.

Grækalažai ædnamast borjastegje Fønikalažak væstas Sisiliai, Afrika davvegaddai, Sardiniai ja Spaniai. Spaniast legje 200 oðða assambaik; okta daina baiken læi Kadix, mi asatuvvui arvo mielde 1100 jage ouddal Kristus riegdæme. Spanien læi okta rigges ænam. Fønikalažak æi lastim skipaidæsek dušše silbain, mutto muitaluvvu, atte si rakadegje ancorid silbast oazžom diti mieldesek æmbo.

Fønikalažak duste vel gukkebuidi bojastet. Si læk maidai læmaš Afrika væstagaddin. Muttomak jakkek, atte si læk fidnam gidda Nordsjøen rajest. Si læk maidai fidnam Arabiast Ruksismæra eða ja Afrika nuorttagaddin.

Sidon ja Tyrus. Kartago.

Sidon ja Tyrus læ namma dam guovte ænemusad dovdos gavpugin Fønikalažai sidaædnamast. Sidonest borjastegje si olgus dam boarrasæmus aigest (1500—1300 oudd. Kr.), ja Tyrusest borjastegje si olgus dam mañeb aigest (1100—1000). Mutto dat mærkælæmus gavpug læi olgobæld sin ædnama. Dat læi okta daina oðða assambaiken. Dat læi Kartago Afrika gaddest. Dat asatuvvui 800 jage ouddal Kristus riegdæme.

Fønikalažak oapategje Gaska-abe olbmuidi dam maid si ječa legje oappam Babylonalažain ja Assyrialažain ja Egyptalažain, namalassi, atte rakadet gæinoid ja laddoid, atte oazžot malma varest, godðet, barggat metalain, mavsolašgedgin ja glasain. Ja si oapategje sigjidi maidai bogstavaid dovddat. Ječa legje si oappam eallag Egyptalažain. Mutto dat eala læi ila lossad gavppeolbmaidi, guðek hoapost galgge eallet galvoi bajas.

Si æi mattam duhati mielde mærkaid adnet muitost. Dam egyptalaš eallagest valdde si 22 mæarka, ja daiguim šadde si birgjuvvum buok sanidi. Ja dam alfabetast (bogstavaraidost) surgidegje buok min alfabetak. Dak legje

virkos olbmuk stuora addaldagaiguim. Si oppe rakadet aldsesæsek skipaid ja agje dasto Fønikalažai erit sikke Grækenlandast ja Middelabest. Si oppe bogstavaid adnet, ja si adne daid buurist. Si ealle daid buok buoremus girjid mailmest.

Grækalažai historia

1100 jage rajest 150 jage ragjai ouddal Kristus riegdæme.

Grækalažai ænam læi eabbes. Si legje gal sirrijuvvum guðek guimnæsek erit eæggo bavti ja vari bokte; mutto mærra eüopai sisa golma bælest ja rakadi gukkis, eokkalis vuonaid ja govdda goppid. Gæpas læi jottet dam mæra alde, ja ilbme læi maicas sikke mæra alde ja gaddest. Muttomak læk ædnama barggam, muttomak fast læk stuora šivet-æloiguim mannam varidi. Ja de botte Fønikalažak ja oapategje Grækalažaid jottet mæra alde ja rakadet gæinoid ja malma barggat varin olgus. Riggesvuotta boði dal sisa Grækalažai ædnami, ja dak, guðek allagasain æloštegje šivet-æloiguim, botte vuolas ja rievidegje, ja varreolbmuk dorru gaskanæsek, ja Grækalažak dorru Fønikalažaiiguim. Dobbe læi dalle miekkešlabma sikke varin ja mærra gaddin. Hæde boddost bataregje olbmuk varidi; dobbe rakadegje si nana muvra stuora gedgin. Dam muvrast šaddai ladne. Mutto dat ladne šaddai gavpuga æleimus oasse.

Visudet i sate oktage muittalet dom aige færrani birra, mutto læk ædnag maidnasak. Ænemusat dovos læ mainas Troja soade birra; dat mainas gavdnu Homera eallagin. Dobbe læi dam aige okta girjeealle, gæn namma læi Homer. Dak muittalusak daihe maidnasak, maid dat olmai læi eallam læk diettalas lasetuvvum jakke eüdi eða. Daggar eallek ja dikijægjek lavvijegje dallege nuftgo dam mañeb aigest jottet baikest baikkai stuorra ja oaivvamušai lutte muittalet ja lavllot boares mainasid. Nuft dakke maidai Islanda diktijægjek dabe Norgast boares aigest.

(Lsetuvvu).

8000 Dača

arvvalet assat Ruotarikast. Norgast assek 50,000 Ruotalažak.

Mavse „Nuorttanaste“!

»Nuorttanaste« ealle, prentejægje ja olgusadde læ G. F. Lund Sigerfjord, Vesteraalen.